

UNIVERSITATEA BABEȘ - BOLYAI
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ STUDII DE POPULAȚIE ȘI ISTORIA
MINORITĂȚILOR

TEZĂ DE DOCTORAT

IMAGINEA PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL
REFLECTATĂ ÎN PRESA ROMÂNEASCĂ DIN
TRANSILVANIA

- Rezumat -

Coordonator științific:

CS II Dr. MARIUS EPEL

Doctorand:

Irina Iștoc (căs. Mirăuți)

Cluj-Napoca, 2019

CUPRINS

1.	Introducere	p. 5
1.1.	Stadiul actual al cercetării	p. 5
1.2.	Argument	p. 5
2.	Prezentarea generală a ziarelor	p. 26
2.1.	„Drapelul” din Lugoj	p. 26
2.2.	„Gazeta Transilvaniei” din Braşov	p. 38
2.3.	„Olteanul” din Făgăraş	p. 45
2.4.	„Românul” din Arad	p. 54
2.5.	„Telegraful Român” din Sibiu	p. 64
2.6.	„Unirea” din Blaj	p. 74
3.	Începutul Primei Conflagraţii Mondiale	p. 86
3.1.	Asasinarea Arhiducelui Franz Ferdinand	p. 86
3.2.	Relaţiile Austro – Ungariei cu Serbia după atentat	p. 100
3.3.	Poziţia populaţiei sârbe faţă de Austro – Ungaria	p. 102
3.4.	Ultimatumul dat Serbiei şi întreruperea relaţiilor diplomatice	p. 104
3.4.1.	Ecouri la nota austro – ungară	p. 106
3.4.2.	Intervenţia Angliei	p. 108
3.5.	Declaraţia de război a Austro – Ungariei către Serbia	p.110
3.6.	Motivele războiului	p. 114
3.7.	Răspunsul european la declaraţia de război a Austro – Ungariei	p. 121
3.7.1.	Poziţia României	p. 121
3.7.1.1.	Regele Carol I al României	p. 168
3.7.1.2.	Regele Ferdinand I al României	p. 174
4.	Transilvania în contextul Marelui Război	p. 176
4.1.	Plecarea românilor ardeleni la război	p. 196
4.2.	Eroismul soldatului român	p. 200
5.	Războiul	p. 238

5.1.	Atitudinea bisericilor românești față de război	p. 238
5.2.	Presa și consecințele războiului	p. 266
5.2.1.	Moartea	p. 266
5.2.2.	Prizonierat	p. 277
5.2.3.	Foamete	p. 279
5.2.4.	Dezertări	p. 286
5.2.5.	Frontul	p.289
5.2.6.	Viața cotidiană	p. 290
5.2.6.1.	Alcool	p. 290
5.2.6.2.	Boli	p. 293
5.2.6.3.	Copiii de la sate	p. 298
5.2.6.4.	Școala	p. 300
5.2.6.5.	Ajutorarea	p. 316
5.2.6.6.	Spitale	p. 327
5.2.7.	Aprovizionarea populației	p. 333
5.2.7.1.	Agricultura	p. 333
5.2.7.2.	Prețurile	p. 347
5.2.7.3.	Import – Export	p. 359
6.	Presa și propaganda. Între loialitatea dinastică și identitatea națională. Viena și Casa de Austria în imaginea presei românești	p. 367
6.1.	Loialitatea și spiritul național	p. 367
6.2.	Cenzura	p. 376
6.3.	Propaganda	p. 391
7.	Sfârșitul Primului Război Mondial în relatările presei românești din Transilvania	p. 397
7.1.	Când se va termina războiul?	p. 399
7.2.	Sfârșitul războiului. Unirea Transilvaniei cu România	p. 411
8.	Faptul divers în presă în vreme de război	p. 422
9.	Concluzii	p. 438
10.	Bibliografie	p. 440
11.	Material bibliografic documentar	

- 11.1. Anexa 1 – Surse vizuale
- 11.2. Anexa 2 – Presa cercetată – încadrare cronologică
- 11.3. Anexa 3 - Ziarele studiate – numere lipsă
- 11.4. Anexa 4 – Articole cenzurate
- 11.5. Anexa 5 – Regimente românești din armata austro – ungară (1914 – 1918). Perspectiva ziarelor de limba română
- 11.6. Anexa 6 – Distincții și decorații primite de români – consemnări din presă
- 11.7. Anexa 7 – Necrolog personalități
- 11.8. Anexa 8 – Donații pe timp de război oferite săracilor

Cuvinte cheie: Primul Război Mondial, presă românească, ziariști, anii 1914-1918, români, România, Austro-Ungaria, Serbia, regele Carol I al României, regele Ferdinand I al României, arhiducele Franz Ferdinand

Subiectul tratat deschide o perspectivă sintetică și edificatoare asupra imaginii Primului Război Mondial reflectată în presa românească din Transilvania, clarificând toate aspectele principale ale desfășurării evenimentelor războiului, atitudinea presei românești față de un eveniment sau altul, inclusiv aspecte legate de personalitatea marilor actori implicați în război, a ziariștilor importanți de la cele șase ziare românești studiate, efecte ale războiului: viața pe front, propagandă, cenzură, loialitate față de împărat, moarte, dezertări, spitale, urmărirea idealului național românesc, apoi fenomene sociale: îngrijorare, foamete, boli, alcoolism, instituții sanitare, viață cotidiană, implicarea bisericilor românești (ortodoxă și greco-catolică) privind modul de abordare a atitudinii față de război și a loialității față de monarh, concomitent cu slujirea vieții spirituale, culturale și sociale a poporului român și a idealului de libertate și unitate românească.

Cert este faptul că românii din Transilvania și din celelalte provincii istorice românești au beneficiat astfel, prin publicațiile românești prezentate, de un real sprijin moral în pregătirea, înfăptuirea și consolidarea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918. Se relevă în lucrare și rolul liderilor de opinie români, gazetari valoroși, precum Valeriu Braniște, Ioan Șenchea, redactorii “Românului” de la Arad în lupta pentru eliberarea și unitatea națională românească.

Partea de debut a lucrării, introducerea, istoriografia problemei și argumentul clarifică opțiunea pentru alegerea temei de cercetare, faptul ca subiectul nu a mai fost abordat din această perspectivă până acum, nu are o tratare aparte, de ansamblu, decât parțial în anumite lucrări monografice dedicate unora din cele șase ziare românești din Transilvania cercetate sau în anumite biografii dedicate unor ziariști de marcă, directori, redactori, sau proprietari ai acestor ziare.

Obiectul principal al tezei sunt ziarurile. „Drapelul” de la Lugoj, „Gazeta Transilvaniei” de la Brașov, „Olteanul” de la Făgăraș, „Telegraful Român” de la Sibiu, „Unirea” de la Blaj și „Românul” de la Arad, ziare ce apăreau, așadar, în diferite centre din Transilvania.

La elaborarea lucrării s-au consultat și surse contemporane privind istoria Primului Război Mondial, biografia unor personaje ale epocii și interpretarea actuală a unor evenimente din acei ani.

Partea a doua a lucrării, cu prezentarea generală a ziarelor cercetate oferă o imagine de ansamblu, monografică a celor șase publicații românești, anii de apariție, numele și personalitatea redactorilor, rubricile permanente, implicarea în lupta pentru realizarea idealului național, însemnătatea politică și istorică a ziarului, modul de apariție, număr de pagini, tiraj.

A treia parte a tezei prezintă pe larg toate aspectele reflectării în presă a începutului primei Conflagrații Mondiale, cu asasinarea arhiducelui Franz Ferdinand, relațiile Austro – Ungariei cu Serbia după atentat, poziția populației sârbe față de Austro – Ungaria, ultimatumul dat Serbiei și întreruperea relațiilor diplomatice, ecouri la nota austro – ungară, intervenția Angliei, declarația de război a Austro – Ungariei către Serbia,

motivele războiului, răspunsul european la declarația de război a Austro – Ungariei, poziția României și atitudinea regilor Carol I și Ferdinand I ai României.

Partea a patra a tezei examinează fenomenul participării românilor transilvăneni la Marele Război, recrutările, eroismul soldatului român, în general, și cazuri de eroism individual excepțional, cu recunoaștere în toată Monarhia.

În partea a cincea a lucrării este analizat războiul, cu toate consecințele sale, așa cum este el reflectat în presa românească cercetată: moartea, prizonieratul, foametea, dezertările, viața de pe linia frontului, spitalele pentru răniți, pierderile umane, apoi aspectele de acasă: boli, alcoolism, traiul copiilor, școala, formele de întraajutorare, aprovizionarea cu alimente, prețuri, import-export.

Problema presei și a propagandei este subiectul celei de-a șasea părți a lucrării. Se relevă pendularea între loialitatea dinastică și identitatea națională, imaginea Vienei și Casei de Austria în presa românească, implicarea cenzurii.

Sfârșitul Primului Război Mondial în relatările presei românești din Transilvania este prezentat în partea a șaptea a lucrării, cu toate aspectele privind marile și îngrijorătoarele întrebări ale omenirii despre terminarea mării conflagrații și, în sfârșit, încheierea războiului și fericitul deznodământ, pentru români, al făuririi Marii Uniri.

Pentru o ilustrare a atmosferei epocii, în partea finală a lucrării este inclus documentarul Faptul divers în presă în vreme de război.

De subliniat faptul că, prin informațiile pe care le ofereau ziarele cercetate, românii erau la zi, în limba lor națională, cu toate evenimentele mari și îngrijorătoare care se petreceau și urmau să le schimbe viața, formându-se astfel și o solidaritate românească în fața marilor greutăți de tot felul ale vieții din epocă. Și n-au fost suficiente doar recrutările și participarea la marele război, românii suportând și persecuțiile maghiare, izvorâte din teama autorităților de a scăpa de sub control Transilvania. Dar evenimentul cel mare nu a întârziat să apară, odată cu finalul mării conflagrații s-a realizat și idealul național de unitate teritorială prin alipirea provinciilor românești înstrăinate la Patria Mamă- România.